

POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Janusz Niczyporuk

w sprawie ze skargi Z.B.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
III AUa 3719/22,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 27 marca 2024 r.,

**I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Warszawie III Wydziałem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w sprawie o sygn. akt III AUa 3719/22 nastąpiła przewlekłość
postępowania;**

**II. przyznaje skarżącej Z. B. od Skarbu Państwa – Sądu
Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości 3500
(trzech tysięcy pięciuset) złotych za okres od 7 września 2017 r.
do 27 marca 2024 r.;**

**III. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie III Wydziałowi
Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpatrzenie sprawy
o sygn. akt III AUa 3719/22 w terminie trzech miesięcy od dnia
zwrotu akt;**

**IV. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego
w Warszawie na rzecz skarżącej Z. B. kwotę 240 (dwieście
czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi**

za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Warszawie do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym;

V. oddala skargę w pozostałej części.

PB

Tomasz Demendecki Elżbieta Karska Janusz Niczyporuk

UZASADNIENIE

Skargą na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki z dnia 17 stycznia 2024 r., która wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 24 stycznia 2024 r., Z. B., zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika radcę prawnego K. P., wniosła o stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie III Wydziałem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, pod sygn. akt III AUa 3719/22 (pkt. 1), zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w Warszawie do podjęcia postępowania, a także innych działań zmierzających do możliwie najszybszego zakończenia postępowania (pkt. 2), przyznanie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącej kwoty 20.000 (dwadzieścia tysięcy) złotych (pkt. 3) oraz o zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie kosztów postępowania skargowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego (pkt. 4).

W uzasadnieniu skarżąca wyjaśniła, że sprawa dotyczy wysokości renty rodzinnej. W dniu 7 września 2017 r. zostało złożone odwołanie od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji nr ewid. KRR [...] z dnia 28 lipca 2017 r. ustalającej wysokość renty rodzinnej skarżącej zgodnie z przepisami tzw. ustawy dezubekizacyjnej. Ostatecznie w dniu 14 listopada 2022 r. zapadł wyrok w sprawie, który ustalił prawo Z. B. do renty rodzinnej w wysokości określonej przed 1 października 2017 r.

Apelacja organu emerytalno-rentowego z dnia 15 grudnia 2022 r. wpłynęła do Sądu Okręgowego w Warszawie 20 grudnia 2022 r. Odpowiedź na apelację wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Warszawie III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych 20 lutego 2023 r., zaś ostatnie czynności Sądu Apelacyjnego w sprawie miały miejsce 22 lutego 2023 r., kiedy to zarządzeniem skierowano akta sprawy do spraw oczekujących na rozpoznanie według kolejności wpływu w referacie.

W odpowiedzi na skargę z dnia 7 lutego 2024 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgłosiła swój udział w sprawie oraz wniosła o oddalenie skargi. W uzasadnieniu stwierdziła, że ocena długości całego postępowania i to, że zdaniem skarżącej, trwa ono zdecydowanie dłużej niż jest to konieczne do wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych sprawy, jest nietrafna, gdyż swoim zakresem obejmuje postępowanie międzyinstancyjne, co nie powinno mieć miejsca. Ponadto, zdaniem Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie, nie można stwierdzić beczynności ani opieszałości Sądu Apelacyjnego, gdyż nie wystąpiły odstępstwa od czasu zwyczajowo koniecznego do wykonania czynności niezbędnych do rozpoznania niniejszej sprawy. Czynności były wykonane niezwłocznie oraz w normalnym ich toku. Postępowanie w tej sprawie nie jest prowadzone w sposób rozwlekły. Podkreślenia wymaga, że w 2020 r. z powodu pandemii koronawirusa na kilka miesięcy ograniczono możliwość przeprowadzania rozpraw. To wpłynęło na powstanie – z przyczyn niezależnych ani od sądu, ani od stron – zaległości, które są sukcesywnie nadrabiane, a posiedzenia wyznaczane zgodnie z kolejnością wpływu spraw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy,

nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku,

w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

W części orzeczeń wskazuje się, że także krótszą, np. ośmiomiesięczną beczynność sądu, jako naruszającą może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia NSA: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06, LEX nr 360307; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08, LEX nr 479698; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08, LEX nr 479136; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08, LEX nr 494267 oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10, LEX nr 619863). Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373//22).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej

(por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06). W tym też kontekście – organizacyjnym – należy rozpoznawać argumenty zawarte w odpowiedzi na skargę. Jakkolwiek przyczyniają się one do dezorganizacji i opóźnień w wyznaczaniu spraw, to wciąż pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie. Ostatecznie, Sąd jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na rozpoznanie apelacji w analizowanej sprawie został przekroczony i wyniósł ponad 12 miesięcy. Sąd Apelacyjny w Warszawie od momentu wpływu akt wraz z apelacją, poza wylosowaniem sędziego referenta, a następnie przesłaniem odpisu apelacji skarżącemu, nie podejmował czynności zmierzających do jej merytorycznego rozpoznania. W ocenie Sądu Najwyższego w powyższych okolicznościach uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w przedmiotowej sprawie.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w przedmiotowej sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącej o zasądzenie na jej rzecz odpowiedniej sumy pieniężnej.

Orzekając o przyznaniu skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumy pieniężnej w wysokości 3500 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie przed Sądem I instancji rozpoczęło się w 2017 r., to na rzecz skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie należy zasądzić łącznie kwotę 3500 zł. Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do zasądzenia sumy wyższej i dlatego w tej części oddalił żądanie skarżącej.

W związku z tym, że zgodnie z art. 6 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania skarga Z. B. zawiera wniosek o zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w Warszawie do podjęcia postępowania, a także innych działań zmierzających do możliwie najszybszego zakończenia postępowania, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 3 w/w ustawy, postanowił zalecić podjęcie przez Sąd Apelacyjny w Warszawie odpowiednich czynności zmierzających do zakończenia postępowania w terminie trzech miesięcy od dnia zwrotu akt.

Mając powyższe na uwadze na mocy art. 12 ust. 1, 2, 3 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym orzeczono w oparciu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. art. 99 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015, poz. 1804 ze zm.).

Tomasz Demendecki Elżbieta Karska Janusz Niczyporuk

[SOP]

[ms]